ضمیمہ

رسالہ مشائخ طرقِ اربعہ جو حضرت مجددِ الفِ ثانی قدس سرہ نے حضرت خواجہ باقی باللہ قدس سرہ کی ایک بیاض سے نقل فرمایا تھا اور وہ کابل میں حضرت نور المشائخ علیہ الرحمہ کے کتب خانے میں محفوظ تھا۔

انتسابِ ایں داعیِ کمینہ محمد الباقی بایں خانوادۂ عالیہ چناں است کہ ایں کمینہ خرقہ پوشیدہ و مصافحہ کردہ و اجازۂ تامۂ عامہ و ارشاد یافتہ از حضرت مرشد علی الاطلاق و غوث الآفاق فی المشارق و المغارب بالاستحقاق مخدومی و سیدی خواجہ اسحٰق قدس سرہ و ایشاں از دو جا اجازہ و نسبت و ارشاد یافتہ اند۔ اوّلاً از والدِ خود حضرت قطب الاقطاب مولینا خواجگی کاسانی الدہبیدی قدس سرہ۔ بعد ازاں از خلیفۃ الخلفاے ایشاں حضرت مولینا لطف اللہ قدس سرہ کہ ہم بیرہ نیز بودہ اند بحضرت مولینا خواجگیؒ۔ و حضرت مولینا لطف اللہ قدس سرہ از حضرت مولینا شاہ حسین مرغینانیؒ کہ از خلفاے حضرت خواجۂ احرارؒ اند۔ اوّلاً نسبت درست کردہ مجاز شدہ بودند۔ بعد از ایشاں بحضرت مولینا محمد قاضی پیوستہ از ایشاں نیز مجاز گشتہ اند۔ و بعد از ایشاں بحضرت مخدومی مولینا خواجگیؒ نیز

بیعت کردہ اند ۔ و خدمات و ایثار ہائے بے نہایت مالاً و نفساً بتقدیم رسانیدہ اند ۔ پس ازاں بہت حضرت مولینا خواجگی قدس سرہ ایشاں را صدیقِ خلفاء و قائم مقامِ مطلق خود خواندہ اند ۔ پس معلوم شد کہ حضرت مولینا خواجگی و حضرت مولینا لطف اللہ را انتساب و اجازہ از مولینا محمد قاضی است و ایشاں را از خواجۂ احرار است ۔ اعنی حضرت ناصر الملۃ والدین خواجہ عبید اللہ ۔ و ایشاں را اجازہ و انتساب بحضرت مولینا یعقوب چرخی است و ایشاں را بخواجہ بہاء الحق والدین النقشبندیہ است و ایشاں را بحضرت امیر کلال و ایشاں را بخواجہ بابائے سماسی و ایشاں را بخواجہ علی عزیزاں رامیتنی و ایشاں را بخواجہ محمود انجیر فغنوی است و ایشاں را بخواجہ عارف ریوگری است و ایشاں را بحضرت قطب الاقطاب خواجۂ جہاں خواجہ عبد الخالق غجدوانی و ایشاں را بخواجہ یوسف ہمدانی و ایشاں را بخواجہ ابو علی فارمدی طوسی و ایشاں را بخواجہ ابو القاسم گرگانی و ایشاں را بشیخ ابو الحسن خرقانی و ایشاں را بشیخ بایزید بسطامی و ایشاں بہ امام جعفر صادق ۔ و امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ را دو نسبت است ۔ یکے بہ پدرِ بزرگوارِ خود امام محمد باقر رضی اللہ عنہ و ایشاں را بہ امام زین العابدین رضی اللہ عنہ و ایشاں را بہ امام حسین رضی اللہ عنہ و ایشاں را بہ پدرِ بزرگوارِ خود اسد اللہ الغالب علی ابن ابی طالب کرم اللہ وجہہ و ایشاں نیز جامع دو نسبت اند ۔ یکے از آں حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بے واسطہ دوم بواسطۂ خلفائے ثلاثہ رضی اللہ عنہم ۔ و ایں نسبتے کہ امام جعفر صادق را بہ آبائے گرامی است رضی اللہ عنہم سلسلۃ الذہب می نامند لشرافتہٖ ونزاھتہٖ ولطافتہٖ و غیر ایں نسبت را سلسلۃ الفضۃ می گویند ۔ و نسبتِ دیگر امام جعفر رضی اللہ عنہ بہ پدرِ مادرِ خود است قاسم بن محمد بن ابی بکر الصدیق رضی اللہ عنہم کہ از فقہائے سبعہ بودہ اند و از کبار ائمۂ

دین اند و ایشاں را بحضرت سلمان فارسی رضی اللہ عنہ است۔ وایشاں را نیز دُو نسبت است، یکے از آں حضرت صلی اللہ علیہ وسلّم بلا واسطہ۔ ونسبتِ دیگر بواسطۂ خلفاے اربعہ رضی اللہ عنہم۔ لیکن از ہر یکے از خلفاء نسبتے خاص یافتہ و در طریقِ ذکرِ خفیۂ قلبی و توجّہ و مراقبۂ باطن منسوب اند بحضرت صدیقِ اکبر رضی اللہ تعالیٰ عنہ کہ طریقِ خاص ایشاں بودہ وحضراتِ خواجگان قدّس اللہ تعالیٰ اسرارہم در زشِ ایں نسبت نمودہ اند بدانچہ منسوب بحضرت صدیق اکبر اند رضی اللہ عنہ۔

مخفی نماند کہ خواجہ ابوالقاسم گرگانیؒ کہ پیر خواجہ ابوعلی فارمدیؒ است، ایشاں را نیز دو نسبت است، یکے بہ شیخ ابوالحسن خرقانیؒ کہ مذکور شد ونسبتِ دیگر ایشاں بہ شیخ ابوعلی کاتبؒ است و ایشاں را بہ شیخ ابوعلی رودباریؒ و ایشاں را بشیخ ابوعثمان مغربیؒ۔ و ایشاں را بہ سید الطائفہ شیخ جنیدؒ است قدس سرہ وشیخ ابوالحسن خرقانیؒ بہ سہ جا منسوب اند، یکے بہ شیخ بایزید بسطامیؒ، چناں کہ مذکور شد وایں بحسبِ روحانیت است و دیگر بہ شیخ ابوعلی رودباریؒ وشیخ ابوسعید ابوالخیرؒ۔ وایں دُوہم بحسبِ روحانیت است وہم بحسبِ معنی۔ وشیخ بایزید بسطامیؒ را نسبت و بیعت بحضرت امام بحق ناطق جعفر صادق رضی اللہ عنہ چنانکہ امام غزالیؒ در کتاب طیب القلوب خود آوردہ اند کہ شیخ بایزیدؒ بہ امام جعفر رضی اللہ عنہ بیعت فرمودہ و دوام ذکر اللہ اللہ و شکرے شکرے گفتے تا آں کہ از دنیا رحلت فرمودہ۔ انتہی کلامہ۔ وہمچنیں است در کشف المحجوب شیخ علی عثمان جلابیؒ کہ معاصرِ شیخ ابوعلی فارمدیؒ بودہ اند و در تذکرۂ عطار قدس سرہما۔

پوشیدہ نماند کہ انتسابِ اجازتِ ایں کمینہ از طریقۂ جہریۂ یسّویۂ اوّلاً بار از حضرت قطب الاقطاب غوث الخلائق والطرائق حضرت قاسم شیخ عالمیانؒ

عالم الکبیر بنگشی (؟) است - بعدہٗ از شیخ المشائخ فی العالم الاعلم الافخم سید
طبیب بلخیؒ است - بعد از ایشاں از برادرِ ایشاں اعنی السید السند العارف
باللہ و الغوث الاعظم الاعلم بلا اشتباہ سندنا و مخدومنا و استاذنا سیّد
عبداللہ البلخیؒ مرةً بعد اُخریٰ و کرةً بعد اُخریٰ اجازت نامہ عامہ ولباسِ خرقہ
مشرف کردند و درہمیں طریقہ از مشائخ کبار بسیار بہ اجازت و ارشاد موفق
و مبشر گردیدہ تحرزاً عن الاطناب مذکور نہ گردانید - پس معلوم باشد کہ حضرت
قاسم شیخؒ از طرقِ اربعۂ مشہورہ مجاز بودند - لیکن روشِ طریقۂ ایشاں جہر بودہ
و دریں طریقہ منسوب و مجاز اند - اوّلاً از روے معنی از حضرت شیخ
خداے دادؒ و از روے صورت از دو خلیفۂ شیخ خداے دادؒ، اوّل
از خواجہ مولینا نوریؒ کہ ہجدہ[۱۸] سال در ملازمتِ ایشاں سلوک نمودہ
مجاز شدہ اند و بعد ازاں از مشائخ طرقِ متعددہ و بعد از سیاحت و
ملازمتِ مشائخ بحضرت مولینا ولی کوہ دریؒ پیوستہ اند و ہجدہ[۱۸] سال
دیگر در خدمتِ ایشاں بودہ - بعد از وفاتِ ایشاں بہ مسندِ ارشاد نشستہ
اند و می فرمودند، با آنکہ بکبرسن رسیدہ ام، اگر دانم کہ کسے باشد کہ ازو
فائدہ می تواں گرفت، بقیۂ عمر بخدمتِ آن عزیز بسر می بردم و غاشیہ
بر دوش کشیدہ در جلوے او می رودم و ایشاں یاد از کبراے متقدّمین
می دادند - ھنیئاً لمن رآہُ وجالسہٗ و صاحبہٗ رضی اللہ عنہ - وحضرت
شیخ خداے دادؒ را نسبت بہ شیخ جمال الدینؒ و شیخ جمال الدینؒ را نسبت بہ
شیخ خادمؒ است - وحضرت مخدومی سید عبداللہؒ را مع برادر نسبتِ بزرگوار
ایشاں است کہ اعلمِ علماے زمان و اکبرِ کبراے وقت بودہ اند و مشہور اند
بقاضی صالح البلخیؒ - وحضرت مخدومی سید عبداللہؒ را از مشائخ طرقِ متعددہ
نسبتہا و اجازتہا بسیار است لم تذکرہ تحرزاً عن التطویل - وحضرت
شیخ محمد صالحؒ المشہور بقاضی و السید شیخ علی شیخؒ است و ایشاں را

بشیخ علی است(؟) وایشان را به المن بابا است ـ و بعضے به ایمن آتا گفته اند و ایشان را به صدر آتارح ـ و بعضے ایمن آتارح را نسبت به شیخ جمال شاشی رح داده اند ـ و صدر آتارح را به زنگی آتا است و زنگی آتارح را به حکیم آتا و حکیم آتارح را به حضرت برهان المحققین خواجه احمد یسوی رح است و ایشان را به شیخ ابو یوسف همدانی رح است و نسبت شیخ ابو یوسف همدانی رح تا آخر مذکور شد ـ و خواجه احمد یسوی رح را دو نسبت دیگر است، یکے به شیخ شهاب الدین سهروردی رح و دیگر به ارسلان بابا رح و ایشان را نسبت به حضرت سلمان فارسی رضی الله عنه نیز داده ـ چناں چه خرقه امانتی آں حضرت صلی الله علیه وسلم را حضرت سلمان رضی الله عنه به ایشان رسانیده اند و می تواند بود که این نسبت از راه معنی باشد بر تقدیر صحت ـــ اما نسبتِ این کمینه در طریقۂ علیه کبرویه و همدانیه فنحتیه از کبار مشائخ دراں طریق واقع شده، خصوصاً از حضرت برهان المحققین و قطب العارفین و غوث السالکین شیخ صدر الملة والدین البخاری رح القراکولی است که مدتِ ده سال فی الخلوة والجلوة بالغدو والآصال والصحبة والسفر والحضر ملازم آستانِ عبودیت بوده بنظرات خاصه و لباسِ خرقه از شیخ ترسون رح المروی و شیخ نور الدین ابراهیم الختانی رح که هم پیره هاے مخدومی الاعظم شیخ صدر الدین رح بودند، میسر گردید ـ پس این هر سه عزیز را نسبت بحضرت مخدومی قطب الاقطاب الشیخ الشهیر السامی مولینا محمد الجامی رح است و ایشان را نسبت به حضرت مخدومی الاعظم شیخ حاجی محمد رح الخبوشانی است و ایشان را بحضرت شاه البیدواری رح است و ایشان را انتساب به شیخ رشید البیدوالی است و ایشان را به امیر عبد الله رح البرزش آبادی است و ایشان را به خواجه اسحق رح ختلانی و ایشان را امیر کبیر سید علی الهمدانی رح است و ایشان را به شیخ محمود مزدقانی رح و ایشان را به شیخ علاء الدوله سمنانی رح و ایشان را به شیخ عبد الرحمن اسفراینی رح و ایشان را

به شیخ احمد الجرجانی رح و ایشاں را به شیخ علی لالائی غزنوی رح وایشاں را به شیخ مجدالدین بغدادی رح وایشاں را به شیخ نجم الدین کبری رح وایشاں را به شیخ عمار یاسر رح وایشاں را به شیخ ابونجیب سهروردی رح وایشاں را به شیخ احمد غزالی رح وایشاں را دو نسبت است، یکے به شیخ یوسف همدانی رح و دیگرے به شیخ ابوبکر نساج رح۔ و شیخ ابوبکر نساج را به شیخ ابوالقاسم گرگانی رح است وایشاں را نیز دو نسبت است چناں که ذکر شد، یکے به شیخ ابوالحسن خرقانی رح و دیگر به شیخ ابوعلی رود باری رح وایشاں را به شیخ ابوعثمان مغربی رح وایشاں را به شیخ جنید بغدادی رح وایشاں را به سری سقطی رح وایشاں را به معروف کرخی رح۔ وایشاں را دو نسبت است، یکے به امام علی موسیٰ رضا رح الی آبائه الکرام رح۔ و دیگر به داؤد طائی رح وایشاں را به حبیب عجمی رح وایشاں را به شیخ حسن بصری رح وایشاں را به حضرت علی کرم اللہ وجهه۔ و امام علی موسیٰ رضا رح را انتساب به پدر خود است امام موسیٰ کاظم رض وایشاں را به پدرِ خود امام جعفر صادق رض وایشاں را دو نسبت است چناں که مذکور شد۔ واللہ اعلم۔

امّا انتسابِ ایں کمینه در طریقِ عشقیه از دو جانب است، یکے از جانبِ مخدومی سیّد عبداللہ البلخی رح و دیگرے از جناب شیخ محمد قلی است وایشاں را انتساب به قهار شیخ رح و بابا شیخ است وایشاں را به محمد صادق رح شیخ وایشاں را به ابوالحسن شیخ رح وایشاں را به الیاس شیخ رح وایشاں را به محمد قلی شیخ رح وایشاں را به خدائے قلی شیخ رح وایشاں را به میر غیاث الدین شیخ رح وایشاں را به بایزید شیخ رح وایشاں را به شیخ قوام الدین بسطامی رح شیخ بهاءالدین مغربی رح و ایں دو عزیز منسوب اند به حضرت سلطان العارفین شیخ ابویزید بسطامی رح و نسبتِ شیخ بایزید بسطامی رح الی آخره مذکور شد۔

امّا انتسابِ ایں فقیرِ حقیر در طریقهٔ قادریه و چشتیه به دو عزیز است۔

یکے بہ سید تاج الدین متنیؒ و دیگر بہ سید عبداللہ مکیؒ و این دو عزیز را انتساب بہ شیخ علی منصرؒ (منعبر؟) است و ایشان را بہ شیخ محمد سجاویؒ وایشان را بہ شیخ طاہر بن زیانؒ و ایشان را بہ شیخ احمد بن موسی الشیشیؒ وایشان را بہ شیخ شہاب الدین زروق و ایشان را بہ شیخ ابو الحسن علی الشیشیؒ بہ واسطۂ احمد بن موسیؒ مذکور۔

و شیخ ابو الحسن علیؒ را انتساب بہ والدِ خود است شیخ ابو حفص عمرانی علیؒ۔ وایشان را بہ سید مجد الدین ابو محمد صالح الزواویؒ است وایشان را بہ شیخ محمد مخلص طلبیؒ است و شیخ احمد بن زندہ مرد (؟) و این دو را انتساب بہ شیخ شرف الدینؒ ابن العادل است وایشان را بہ شیخ عبداللہ بن شجاع الدینؒ الفاروقی است وایشان را بہ شیخ جمال الدینؒ بن یوسف بن محمد بن نصیر معدمی است وایشان را بہ شیخ عبداللہ محمدؒ بن ابراہیم عبد الواحد بن سرور المقدسی است وایشان را بہ غوث الثقلین محی الدین عبد القادر جیلانی قدس سرہ است وایشان را بہ شیخ ابی سعید المبارکؒ بن علی المخزومی است وایشان را بہ شیخ ابی الحسن علیؒ بن محمد بن یوسف استرش الهکاری است وایشان را بہ شیخ ابو الفرج عبد الرحمنؒ بن عبداللہ الطرطوسی است وایشان را بہ شیخ عبد الواحدؒ بن عبد العزیز التمیمی است وایشان را بہ والدِ خود شیخ عبد العزیزؒ است وایشان را بہ شیخ ابی بکر محمد راشبلیؒ است وایشان را بہ شیخ ابی القاسم جنیدؒ البغدادی سید الطائفہ است وایشان را بہ سری سقطیؒ وایشان را بہ شیخ معروف کرخیؒ بتفصیل الی آخر مذکور شد۔ (تا این جا سلسلہ ہای حضرت خواجہ باقی باللہ قدس سرہ بہ دستخطِ خاصِ ایشان یعنی مجددِ الفِ ثانی قدس سرہ تفصیل وار گرفتہ شد)